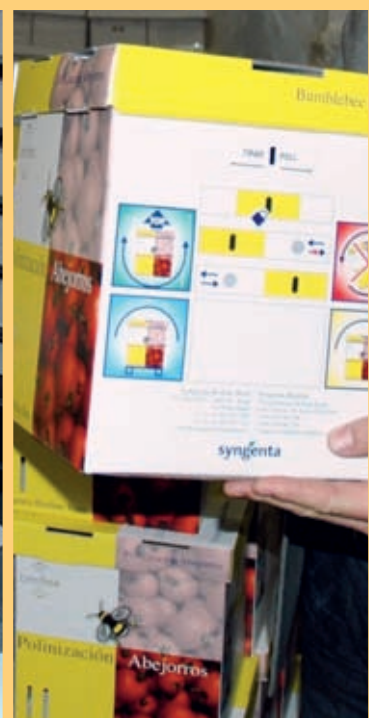

Een goedkoop en gemakkelijk product

Steeghs: 'Hommels kweken is niet moeilijk,

Alleen jonge koninginnen overleven in de vrije natuur de winter. Bij Bionline Bees houden de jonge koninginnen hun winterslaap in een koelcel in een optimaal geconditioneerd klimaat.

De koninginnen ontwaken uit hun winterslaap in de kweekruimte. Hier krijgen ze stuifmeel en suikerwater gevoerd. Het bedrijf importeert ingevroren stuifmeel uit Zuid-Europa. Om in de ruimte te kunnen werken brandt er rood licht. Voor de hommels is dit onzichtbaar, zij blijven als het ware in het donker zitten. Na enkele weken gaan ze broeden.

Na een aantal weken is het broed uitgegroeid tot een volk en kunnen de medewerkers van het bedrijf de volken gereed maken voor verzending. Een volk bestaat uit een koningin, 50 tot 60 werksters en een hoeveelheid broed ter grootte van een vuist. In de kas groeit het volk uit tot een paar honderd hommels.

De hommels worden klaargemaakt voor transport. Eventueel krijgen de dieren nog wat suikerwater mee voor onderweg.

Elk volk wordt in een handzame doos geplaatst. Een tomatengewas heeft voldoende aan 4 tot 6 volken per ha. Een volk hommels gaat echter maar één generatie mee, zodat de tuinder telkens nieuwe volken moet aanschaffen. In totaal heeft hij per teelt zo'n 35 tot 40 volken per ha nodig.

De charme is er af. Binnen vijf jaar levert Bionline Bees 100.000 hommelveolken aan tomatenkwekers in heel Europa. Het is massaproductie, erkent directeur Niek Steeghs. Maar dat is juist het mooie. "Het geiten-wollen-sokken-imago is verdwenen. We zijn een gewone bedrijfstak." En als een gewoon bedrijf wint ook de hommelmekkerij het alleen nog op kostprijs.

TEKST EN BEELD: MARC VAN DER STERREN

Hommels zijn handel. Bunting Brinkman Bees werd overgenomen door Syngenta en heet nu Syngenta Bionline Bees. In een oude textielhal in het centrum van Tilburg produceerde het bedrijf 50.000 hommelveolken per jaar. Maar de stad had het terrein nodig voor woningbouw en voor het bedrijf was het pand tamelijk krap.

In 2006 verhuisde het bedrijf naar Weert. Daar huurt het nu twee hallen van een transportbedrijf op een industrieterrein. De capaciteit is twee keer zo groot. En dat is nodig. "De groei zit er al in", vertelt directeur Niek Steeghs gedreven. In rap

tempo laat hij het bedrijf zien. "Binnen vijf jaar willen we naar 100.000 hommelveolken."

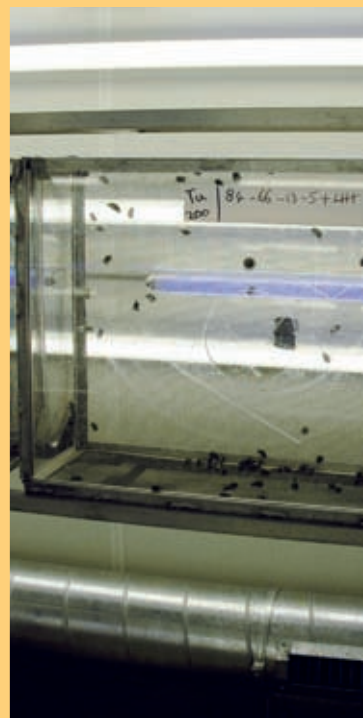
Deurtje open

De hommelmekkerij is het geiten-wollen-sokken-imago verloren. De charme is er definitief vanaf. Steeghs is daar alleen maar blij mee. "Voor de tuinder is het een goedkoop en gemakkelijk product. Wij leveren de dozen met hommels, de tuinder hoeft alleen maar het deurtje open te zetten." Een enorme arbeidsbesparing ten opzichte van het werken met trilapparaten. Het werken met hommels is voor

de telers daardoor tien keer goedkoper, weet Steeghs. De hommelmekkerij is inmiddels gemeengoed in met name de tomatenteelt; 95% van de hommels van Bionline Bees gaat naar tomatenkwekers. Voor de hommelmekkerij betekende dit succes een omschakeling naar bulk. "We leveren niet een paar eindproducten, maar één product voor heel Europa."

In Nederland is het seizoen in november grotendeels afgelopen, de tomatenteelt vindt nu plaats in het zuiden van Europa. De 33 personeelsleden in Weert kunnen zo het hele jaar aan het werk blijven. En juist die volumeproductie maakt het inte-

we bootsen gewoon de natuur na'

Een deel van de hommels wordt niet verkocht, maar gebruikt voor de vermeerdering. Het paren van de darren (mannetjes) met de koninginnen gebeurt bij de juiste klimaatomstandigheden. De dieren worden pas actief bij de juiste lichtintensiteit.

De hommelweek vergt veel arbeid. Niet alleen vóór het paren wordt elke koningin apart opgepakt, ook aan het eind van de paring worden de koninginnen met een pincet vastgenomen om ze apart te plaatsen.

Na het paren gaan de koninginnen naar een opslag. Hier kunnen ze op krachten komen voor ze de winterslaap ingaan in de koelcel. De cyclus begint dan weer opnieuw.

Niet alle hommels worden verkocht. Een aantal wordt aangehouden voor de vermeerdering. Zo nu en dan wordt er vers bloed binnen gebracht. Hiervoor worden hommels gevangen uit de vrije natuur.

Directeur Niek Steeghs toont het product van Syngenta Bioline Bees. Een makkelijk en goedkoop product zonder charmes. "Net als een tuinder houden ook wij de kostprijs zo laag mogelijk. Alleen daarmee winnen we het van de concurrentie."

ressant, vindt de directeur. Het komt er op aan de kostprijs zo laag mogelijk te houden. En dat kan alleen met volume. "Alleen daarmee blijven we de concurrentie voor. Want de concurrentie is heftig."

Nabootsen

Hommels kweken is niet moeilijk. "We bootsen gewoon de natuur na", zegt Steeghs. "Het enige verschil is dat hommels in de natuur nooit zo'n optimaal klimaat zullen beleven." Ook de concurrentie kan die natuur nabootsen, al heeft iedereen zijn eigen finesses om de omstandigheden te optimaliseren.

"Je gaat natuurlijk truken", zegt Steeghs. Productieverhogende ingrepen toepassen die in de natuur nooit voorkomen, bedoelt hij. En hij probeert de concurrentie voor te blijven op verbeteringen in de productie. "Het lukt ons nog steeds om verbeteringen aan te brengen, maar zulke gigantische klappers als voorheen maken we niet meer."

Bruinkleuring toont goede werking van *Bombus terrestris*

Syngenta Bioline Bees produceert de gewone aardhommel, ofwel de *Bombus terrestris*. Een hommelm die veel voorkomt in de vrije natuur, maar uit zichzelf de tomatenplant niet snel zal opzoeken. In de tomatenkas heeft de hommelm weinig keus en gaat daar toch efficiënt te werk. Het bijt zich vast aan de meeldraden waar het trillingen maakt met de vleugels. Door die frequentie laat het stuifmeel los. Of de hommels hun werk goed doen, valt eenvoudig te controleren. Bij het vastbijten beschadigt de hommelm de bloem. Hierbij treedt hetzelfde effect op als bij het bijten in een appel: enzymen en polyfenolen komen vrij, wat een bruinkleuring veroorzaakt. Wanneer die bijtmarkering ontbreekt, doen de hommels hun werk niet. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Volgens Bioline Bees blijven deze problemen beperkt tot minder dan één procent van de leveranties.